

Norrköpings kommun
norrkoping.kommun@norrkoping.se
Rektorn vid Ljuraskolan
christine.carlfjord@edu.norrkoping.se

Beslut för grundskola, grundsärskola och fritidshem

efter tillsyn i Ljuraskolan
i Norrköpings kommun

Tillsyn i Ljuraskolan

Skolinspektionen genomför tillsyn i Norrköpings kommun under 2012 och 2013.

Ljuraskolan besöktes av Skolinspektionen mellan den 21 och 23 maj 2013.

Fakta om skolan

Ljuraskolan ligger i centrala Norrköping. Utbildningen vid skolenheten omfattar förskoleklass, grundskolans årskurser 1–6 och grundsärskola med inriktning träningsskola för årskurserna 1–6 samt fritidshemsverksamhet. Skolenheten har cirka 270 elever och av dessa elever är cirka 150 inskrivna i fritidshemsverksamheten. Det finns två förskoleklasser i skolenheten. I grundskolan finns två parallella klasser i årskurserna 1–5 medan det i årskurs 6 finns en klass. I grundsärskolan inriktning träningsskola finns två åldersblandade klasser, årskurserna 1–3 respektive årskurserna 4–6. Sammantaget finns fem fritidshemsavdelningar på skolenheten.

Personalen är indelad i fyra arbetslag; förskoleklass och årskurs 1, årskurserna 2–3, årskurserna 4–6 och grundsärskolan årskurserna 1–6. I samtliga arbetslag ingår fritidshemspersonal. Varje arbetslag har en arbetslagsledare som tillsammans med skolans rektor och utvecklingschef bildar skolans ledningsgrupp.

Ljuraskolans lärare dokumenterar elevernas kunskapsutveckling på individnivå, detta gäller både elever i grundskolan och grundsärskolan inriktning träningsskola. Men på skolan finns ingen samlad bild av elevernas måluppfyllelse i relation till nationella mål och kunskapskrav i samtliga ämnen. Vid tillsynsbesöket saknas även resultatsammanställningar för grundsärskolan inriktning träningsskola.

I samband med Skolinspektionens tillsyn har skolan sammanställt resultaten i samtliga ämnen med nationella kunskapskrav för grundskolans årskurs 3 år 2012. En motsvarande sammanställning har dock inte gjorts för årskurs 6. Resultatsammanställningen för årskurs 3 visar att samtliga elever når de kunskapskrav som minst ska uppnås i de naturorienterande och samhällsorienterande ämnena medan måluppfyllelsen varierar i ämnena svenska, svenska som andraspråk och matematik. I samtliga dessa tre ämnen finns det elever som av skolan bedömts att inte nå de nationella kunskapskraven.

Helhetsbedömning

På Ljuraskolan finns elever som skolan bedömer inte kommer att nå de kunskapskrav som lägst ska uppnås i samtliga ämnen. Emellertid saknas på skolan en samlad dokumentation av elevernas resultat i samtliga ämnen med nationella kunskapskrav för årskurserna 3 och 6 år 2012 och för tidigare år i förhållande till målen i årskurserna 3 och 5. För att nå ett högre resultat och ökad måluppfyllelse inom skolenheten som helhet, måste kvalitetsarbetet förbättras. En del i detta är att sammanställa och analysera kunskapsresultaten i alla ämnen inom grundskolan för att identifiera utvecklingsområden i syfte att utveckla undervisningen. För att bättre kunna följa upp, utvärdera och utveckla verksamheten i grundsärskolan inriktning träningsskola är det viktigt att det finns tydliga och uppföljningsbara mål.

En annan del av skolans arbete för att nå högre måluppfyllelse är att ge alla elever som riskerar att inte uppnå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller uppvisar andra svårigheter i skolsituationen, det särskilda stöd de behöver och har rätt till. Ljuraskolan har rutiner för sitt arbete med särskilt stöd men dessa är inte tillräckligt tydliga för all personal. Med en otydlig arbetsgång riskerar elever att inte få det stöd de behöver för att nå utbildningens mål.

Det är rektorns ansvar att organisera undervisningen så att den genomförs av lärare som har utbildning för den undervisning de bedriver. På Ljuraskolan utgår inte tjänstefördelningen från elevens rätt till utbildning av behöriga lärare, detta medför att det finns elever som får undervisning av lärare som saknar utbildning för ämnet. Att elever undervisas av behöriga lärare är en faktor som tydligt påverkar elevernas kunskapsresultat.

På Ljuraskolan arbetar rektorn tillsammans med personalen med att tydliggöra skolenhetens olika arbetsprocesser, bland annat har processbeskrivningar tagits fram för arbetet med likabehandling. Ett resultat av detta arbete är att grundskolan och den fritidshemsverksamhet som vänder sig till grundskolans elever har varsin plan mot kränkande behandling.

I grundsärskolan inriktning träningsskola utgår all undervisning från läroplanens ämnesområden och har en tydlig anpassning efter varje elevs individuella behov och förutsättningar. Emellertid behöver grundsärskolans verksamhet tydligare skiljas från dessa elevers fritidshemsverksamhet. Ett steg i detta arbete är att i den plan mot kränkande behandling som gäller för grundsärskolan inriktning träningsskola tydliggöra de båda verksamheternas arbete och behov.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Norrköpings kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 1 november 2013 redovisas för Skolinspektionen.

Grundläggande värden och inflytande

Bedömning

Norrköpings kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Grundläggande värden och inflytande.

- Säkerställa att utformningen av elevernas inflytande anges i planeringen av verksamheten och att skolan har en tydlig progression för att ge eleverna ökat inflytande utifrån ålder och mognad.

Motivering

Enligt skollagen och läroplanen ska eleverna ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och läraren ska svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Formerna för elevernas inflytande ska anpassas efter

deras ålder och mognad. Rektorn har ett särskilt ansvar för att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas. Den närmare utformningen av inflytandet ska anges i samband med planeringen av verksamheten, som en del av skolenhetens systematiska kvalitetsarbete.

På Ljuraskolan finns klassråd och elevråd men av intervjuer framgår att det varierar mellan klasserna hur väl dessa forum för samråd fungerar och hur ofta de äger rum. Tillsynen visar vidare att graden av elevinflytande varierar inom skolans undervisning liksom hur inflytandet sker. Fritidshemmets personal beskriver hur de inför sin verksamhetsplanering efterfrågar önskemål från eleverna. Av lärarintervjun framgår att det finns lärare som uppmuntrar eleverna till att vara delaktiga i planeringen av undervisningen medan andra lärare inte efterfrågar elevernas synpunkter på samma sätt. Exempelvis finns det lärare som frågar eleverna vad de är intresserade av och vill veta mer om i samband med att ett nytt arbetsområde introduceras. Det finns också klasser där eleverna stimuleras till att ta ett större ansvar för genomförandet av utvecklingssamtal och i valet av mål till den skriftliga individuella utvecklingsplan samt själva planerar för hur detta målarbete ska ske.

Variationerna avseende elevinflytande indikerar att frågor om elevernas inflytande inte har diskuterats på ett övergripande sätt på skolan. Rektorn och lärarna bekräftar att personalen inte diskuterat hur skolan ska arbeta för att eleverna ska ges ett ökat inflytande över utbildningen och hur formerna för inflytandet ska anpassas efter elevernas ålder och mognad. Av intervjuer med rektorn och lärare samt vid granskningen av skolans dokument framkommer att Ljuraskolan saknar en planering för elevinflytandet.

Skolinspektionen bedömer att skolan saknar en dokumenterad planering av elevernas inflytande, därmed har inte skolan säkerställt att eleverna succesivt får ett allt större inflytande över sin utbildning.

Författning

4 kap. 4, 6, 9 och 14 §§ skollagen

Lgr 11, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande och 2.8 Rektorns ansvar

Särskilt stöd

Bedömning

Norrköpings kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Säkerställa att skolenhetens arbetsprocess kring särskilt stöd överensstämmer med författningarnas krav.
- Säkerställa att beslut om anpassad studiegång utformas i enlighet med författningarnas krav.

Motivering

Utredning av behov av särskilt stöd

Skolan ska ge alla barn och elever möjlighet att nå utbildningens mål. En del i detta arbete är att skolan ska ge det särskilda stöd en elev behöver. Av skollagen framgår att om det framkommer att en elev befaras att inte nå de mål eller kunskapskrav som minst ska uppnås ska det anmälas till rektorn. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Vidare ska samråd ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Av skollagen framgår att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Rektorn kan delegera denna beslutanderätt, förutom i de fall stödet innebär särskild undervisningsgrupp, enskild undervisning eller anpassad studiegång.

Rektorn på Ljuraskolan har delegerat beslut om att utarbeta åtgärdsprogram alternativt att inte utarbeta åtgärdsprogram till skolans specialpedagog. Denna delegation är känd av personalen.

Vidare har Ljuraskolan i mitten av varje hösttermin så kallade målkonferenser då klasslärare tillsammans med den fritidspedagog som är kopplad till klassen träffar hela elevhälsoteamet. Vid dessa möten uppmärksammas samtliga elevers skolgång utifrån ett i förväg ifyllt formulär avseende bland annat personalens bedömning av elevernas måluppfyllelse. Målkonferenserna är enligt rektorn en viktig del av skolans arbete med särskilt stöd.

Skolan har skriftliga rutiner för sitt arbete med att ge elever särskilt stöd och enligt intervjuer revideras dessa varje år. Emellertid framgår det inte av dessa rutiner att personal som uppmärksammar att en elev riskerar att inte nå kunskapskraven ska anmäla detta till rektorn och att rektorn ska se till att behovet av särskilt stöd skyndsamt utreds samt att det vid utredningen sker samråd med elevhälsan om det inte är uppenbart obehövligt. I de skriftliga rutinerna beskrivs klasslärares ansvar och arbetslagets uppgift att tillsammans med klassläraren diskutera olika åtgärder för att anpassa undervisningen efter en elevs individuella behov. Vidare framgår att när klasslärares arbete med att anpassa undervisningen inte gett önskat resultat ska klassläraren göra en kartläggning inför eventuellt beslut om åtgärdsprogram. Enligt rutinen ska denna kartläggning lämnas till rektorn eller den rektorn har utsett för beslut om åtgärdsprogram. Det framgår också att elevhälsoteamet informeras regelbundet om att åtgärdsprogram upprättats.

Av intervjuer framkommer att skolans arbete med särskilt stöd inte överensstämmer med de skriftliga rutinerna och att personalens beskrivningar av arbetsgången varierar. Rektorn uppger emellertid att en klasslärare som bedömer att en elev riskerar att inte nå målen alltid anmäler detta på en särskild blankett till skolans elevhälsoteam där rektorn ingår. Rektorn uppger vidare att elevhälsoteamet har möten varje vecka och att det då bland annat bestäms att en elevs behov av särskilt stöd ska utredas och vilka kompetenser från elevhälsan som klassläraren ska samråda med i kartläggningsarbetet.

Sammantaget bedömer Skolinspektionen att Ljuraskolans arbetsprocess kring särskilt stöd är otydlig. Rektorn behöver därför tydliggöra arbetsgången och säkerställa att

även de skriftliga rutinerna motsvarar de krav som finns i skollagen. Exempelvis behöver anmälan till rektorn eller till den som rektorn delegerat beslutanderätten till, tydliggöras i de skriftliga rutinerna liksom kravet på samråd med elevhälsan under utredningsarbetet förutom i de fall det är uppenbart obehövligt. En otydlig arbetsprocess kan medföra att elevers behov av särskilt stöd inte utreds skyndsamt och att det vid utredningsarbetet inte sker samråd med elevhälsan på det sätt som författningarna avser. Därmed riskerar elever att inte få det särskilda stöd de behöver och har rätt till.

Beslut om anpassad studiegång

Enligt skollagen får rektorn, om det särskilda stödet för en elev i grundskolan inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, fatta beslut som innebär avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studiegång). Vidare följer av förvaltningslagen att det normalt måste finnas en motivering till ett beslut.

Enligt Skolinspektionen måste ett beslut om anpassad studiegång vara väl underbyggt och dokumenterat, då det kan innebära en reducerad lärotid och därmed få långtgående konsekvenser för en elev. Beslutet ska innehålla en motivering där det bland annat ska framgå vilka pedagogiska överväganden som ligger till grund för beslutet samt hur undervisningen behöver anpassas till omfattning och innehåll utifrån elevens specifika behov.

Skolinspektionen har tagit del av ett beslut om anpassad studiegång från vårterminen 2013. Av beslutet framgår inte vilka avvikelser som gjorts från den timplan och de ämnen och mål som gäller för utbildningen. Vidare använder skolan en kommungemensam blankett med rubriken "Beslut om särskilt stöd/anpassad studiegång i grundskolan och grundsärskolan". Även om skolan fyllt i att beslutet handlar om anpassad studiegång är det på grund av de förtryckta uppgifterna svårt att se vilket beslut som fattats. Allt författningsstöd är angivet under rubriken "Information" och oavsett vilket beslut som fattas står alla lagrum med. Utformningen av besluten medför en otydlighet för mottagaren om vad beslutet gäller och vilket författningsstöd som är aktuellt för det specifika beslutet.

Sammantaget bedömer Skolinspektionen att rektorn inte utformar beslut om anpassad studiegång i enlighet med författningarna.

Författning

3 kap. 8 och 12 §§ skollagen

Bedömning och betygssättning

Bedömning

Norrköpings kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Bedömning och betygssättning.

- Säkerställa att lärarna får tillräckligt stöd i att sätta rättvisa och likvärdiga betyg.

- Säkerställa att skriftliga individuella utvecklingsplaner innehåller omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i varje ämne eleven får undervisning i.
- Säkerställa att skriftliga individuella utvecklingsplaner sammanfattar konkret vilka insatser som behövs för att eleverna ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt.

Motivering

Stöd i att sätta rättvisa och likvärdiga betyg

Enligt skollagen ska rektorn se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar. Av prop. 2009/10:165 framgår att rektorn ska se till att lärarna är väl förtrogna med det regelverk som gäller och i övrigt får det stöd de behöver för att kunna sätta rättvisa och likvärdiga betyg. Av läroplanen framgår att betyget uttrycker i vad mån den enskilda eleven uppnått de nationella kunskapskrav som finns för respektive ämne. Som stöd för betygssättningen finns ämnesspecifika kunskapskrav för olika betygssteg. Vidare ska läraren, enligt läroplanen, utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling, muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmen samt informera rektorn. Läraren ska också vid betygssättning utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till de nationella kunskapskraven och göra en allsidig bedömning av elevens kunskaper.

Av Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2011:149) med kommentarer om planering och genomförande av undervisningen framgår bland annat att det är viktigt att elevernas kunskaper bedöms på ett likvärdigt sätt oavsett i vilken klass eller skola de går eller i vilken del av landet de bor. Lärare behöver därför regelbundet diskutera och analysera hur de bedömer elevernas kunskaper i förhållande till kunskapskraven. Detta kan till exempel ske genom att lärare gemensamt diskuterar och samlar en variation av elevarbeten som representerar kravnivåerna. Sådana diskussioner och analyser bidrar till att lärarna utvecklar sin bedömarförmåga och förtrogenhet med kunskapskraven och främjar därmed en likvärdig och rättvis bedömning av elevernas kunskaper.

Av intervjuer med rektorn och lärare framkommer att Ljuraskolan arbetat med att stärka lärarnas kompetens att bedöma elevernas kunskapsutveckling genom diskussioner lärare emellan. Detta har skett dels inom skolans lärargrupp, dels genom samverkan med andra grundskolor. Av intervjuer med rektorn och med lärare framkommer att skolan inte arbetat med betygssättning på samma sätt även om det förekommit vissa diskussioner inom arbetslagen. Ljuraskolans organisation av utbildningen medför att skolan läsåret 2012/13 har få betygssättande lärare. Vid lärarintervjun framkommer att det fanns en osäkerhet kring betygssättningen hösten 2012.

Av skolans betygskatalog framkommer att samtliga elever i årskurs 6 hösten 2012 fick betyget E i ämnena biologi, fysik, kemi och teknik. Skolan förklarar detta med att eleverna fram till och med hösten 2012 haft mycket lite undervisningstid i dessa ämnen och att det därför var svårt att bedöma vilka förmågor varje elev utvecklat. Skolan uppger att det blev mest rättvist om alla elever fick betyget E.

Sammantaget måste rektorn se till att lärarna får tillräckligt stöd i att sätta rättvisa och likvärdiga betyg. Skolinspektionen vill i sammanhanget uppmärksamma skolan på att Skolinspektionens och Skolverkets tolkning av skollagens bestämmelser gällande betygssättning och terminsbetyg, är att ett terminsbetyg endast ska sättas i de ämnen eleven fått undervisning i den aktuella terminen.

Betygskatalog

Enligt skollagen ska rektorn se till att betyg sätts i enlighet med författningarna. Som betyg ska någon av beteckningarna A, B, C, D, E eller F användas. Om det saknas underlag för bedömning av en elevs kunskaper i ett ämne på grund av elevens frånvaro, ska betyg inte sättas i ämnet. Av skolförordningen framgår att beslut om betyg ska dokumenteras i en betygskatalog och att med beslut om betyg avses beslut att sätta betyg och beslut att inte sätta betyg när underlag för bedömning av en elevs kunskaper saknas på grund av elevens frånvaro. Av skolförordningen framgår vidare att om betyg inte har kunnat sättas på grund av en elevs frånvaro ska detta markeras med ett horisontellt streck i betygskatalogen.

Skolinspektionen har vid tillsynen tagit del av Ljuraskolans betygskatalog från höstterminen 2012. I betygskatalogen finns flera tomma "betygsrutor". Skolans beslut om att inte sätta betyg i ett ämne för enskilda elever har markerats genom att ämnets "betygsruta" har lämnats tom i betygskatalogen. Vidare finns i betygskatalogen även ämnet hem- och konsumentkunskap dokumenterat trots att skolan inte fattat beslut om betyg i detta ämne. Ställningstagandet att inte sätta betyg beror på att eleverna i årskurs 6 vid höstterminens slut ännu inte haft någon undervisning i ämnet. I betygskatalogen har "betygsrutan" för hem- och konsumentkunskap lämnats tom.

Skolinspektionen bedömer att skolans betygskatalog avseende höstterminen 2012 inte utformats i enlighet med författningarna. Det är beslut om betyg som ska dokumenteras i en betygskatalog. Vidare är det viktigt att betygskatalogen är korrekt utformad då betygssättning är myndighetsutövning mot enskild och betygskatalogen är en garanti för att betygssättning sker på ett rättssäkert sätt.

Under handläggningstiden av detta beslut meddelar rektorn att skolan i samband med utformningen av vårterminens betygskatalog rättat till påtalade brister. Enligt rektorn finns det inte några tomma "betygsrutor" i betygskatalogen för vårterminen 2013. Skolinspektionen bedömer därmed bristen som åtgärdad och avstår därför från ingripande i denna del.

Skriftliga individuella utvecklingsplaner

Skriftliga individuella utvecklingsplaner utgör en del i skolans fortlöpande arbete med att informera elever och vårdnadshavare om elevens kunskapsutveckling. Av skollagen framgår att läraren vid utvecklingssamtalet, i en skriftlig individuell utvecklingsplan, ska ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i. Utvecklingsplanen ska också sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Av Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2012:16) med kommentarer om utvecklingssamtalet och den skriftliga individuella utvecklingsplanen, framgår att skriftliga individu-

ella utvecklingsplaner konkret bör beskriva vilka insatser som skolan ska göra, och vad eleven och vårdnadshavaren kan göra, för att eleven ska ha framgång i skolarbetet. Omdömena ska ge en beskrivning av elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i alla de ämnen som eleven får undervisning i den aktuella terminen. Omdömena har en formativ funktion, vilket innebär att de ska stödja elevens fortsatta lärande och lyfta fram elevens utvecklingsmöjligheter. Av dessa allmänna råd framgår vidare att även vid ämnesövergripande undervisning är utgångspunkten att den individuella utvecklingsplanen ska innehålla skriftliga omdömen om kunskapsutvecklingen i varje ämne som eleven får undervisning i. Det kan dock vara rimligt att ge skriftliga omdömen i ämnesblock i de lägre årskurserna (årskurserna 1–3), om man använder sig av de möjligheter till ämnesövergripande undervisning som kursplanerna i läroplanen ger utrymme för.

Tillsynen visar att lärarna genomför utvecklingssamtal varje termin och i samband med dessa utarbetas skriftliga individuella utvecklingsplaner för eleverna. Skolinspektionen har tagit del av några skriftliga individuella utvecklingsplaner utarbetade på skolan. Av dessa framgår att skolan inte ger skriftliga omdömen i samtliga ämnen som eleven får undervisning i. Exempelvis ges inte bara i årskurserna 1–3 utan också i årskurserna 4–6 skriftligt omdöme i ämnesblocken SO respektive NO istället för i varje ämne som ingår i de samhällsorienterande respektive naturorienterande ämnena. Att skolan skriver skriftliga omdömen i ämnesblock istället för i enskilda ämnen bekräftas också av intervjuer med rektorn och lärarna. Enligt de skriftliga omdömena har vidare de elever som nu går i årskurs 6, i de tidigare årskurserna 4 och 5, inte fått skriftliga omdömen i samtliga NO-ämnen och teknik trots att eleverna enligt rektorn fått undervisning i samtliga dessa ämnen. Till exempel har eleverna när de gick i årskurs 4 enligt de skriftliga omdömena enbart utvecklat kunskaper kopplade till mål i ämnet kemi och i omdömena som avser årskurs 5 framgår enbart kunskapsutveckling i relation till mål i ämnet teknik. Vidare varierar kvaliteten i de omdömen som lärarna skrivit. Vissa omdömen ger god information om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven medan andra saknar en sådan beskrivning. I dessa fall förekommer det exempelvis att beskrivningarna istället kopplas till det centrala ämnesinnehållet.

I den framåtsyftande delen av den skriftliga individuella utvecklingsplanen sammanfattas inte alltid, konkret och tydligt, vilka insatser som skolan behöver vidta för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen. Istället läggs i vissa fall ett stort ansvar på eleven och skolans insatser beskrivs mer generellt, exempelvis "förklara", "ge stöttning" och "ta fram material". Vid elevintervjuer framkommer att eleverna tycker att det är svårt att utifrån den information som ges vid utvecklingssamtalen förstå vad eleven behöver utveckla för att nå så långt som möjligt utifrån kunskapskraven i de olika ämnena.

Sammantaget bedömer Skolinspektionen att de skriftliga individuella utvecklingsplanerna inte är utarbetade i enlighet med författningarnas krav.

Författning

3 kap. 14 § skollagen

10 kap. 13, 17 och 18 §§ skollagen

26 kap. 12 § skollagen

6 kap. 10 och 19 §§ skolförordningen
Lgr 11 2.7 Bedömning och betyg

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Norrköpings kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Säkerställa att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete på skolenheten, där lärarnas undervisning analyseras mot bakgrund av elevernas kunskapsresultat i syfte att utveckla verksamheten.
- Säkerställa att det systematiska kvalitetsarbetet dokumenteras på skolenhetsnivå.

Motivering

Av skollagen följer att det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Vidare ansvarar rektorn för att det på skolenhetsnivå bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete, dvs. en planering, uppföljning och utveckling av utbildningen. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de nationella målen uppfylls. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras.

Av Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2012:98) med kommentarer om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet framgår bland annat att rektorn bör se till att dokumentationen av kvalitetsarbetet är tillräcklig för att ligga till grund för analyser och beslut på enhetsnivå om prioriteringar av utvecklingssatser. Vidare bör rektorn skapa rutiner och former för dokumentation som är effektiva och ändamålsenliga för enhetens kvalitetsarbete samt sträva efter att dokumentationen ger en samlad bild av utbildningens kvalitet. Det är angeläget att rektorn ser till att den dokumentation som personalen gör i olika delar av kvalitetsarbetet systematiseras och sammanställs så att den går att analysera. Personal, elever och vårdnadshavare behöver en samlad bild av verksamhetens resultat, måluppfyllelse och kvalitetsarbete för att ha möjlighet att vara delaktiga, göra val och påverka utbildningens utveckling. Vidare betonas vikten av att analysera orsaken till skillnader mellan olika grupper och klasser eller mellan olika ämnen och målområden i läroplanen.

Av tillsynen framgår att rektorn tillsammans med skolans personal arbetar för att utveckla verksamheten. Skolan följer upp sitt arbete genom olika utvärderingar och vid tiden för tillsynen pågår ett arbete med att tydliggöra skolans olika arbetsprocesser, bland annat tar rektorn fram processbeskrivningar för exempelvis det systematiska kvalitetsarbetet för skolenhetens olika verksamheter. Emellertid sker skolans kvalitetsarbete i allt för liten utsträckning utifrån sammanställningar av skolenhetens resultat och det finns brister i dokumentationen. Exempelvis saknas en samlad bild av grundskoleelevernas kunskapsresultat i förhållande till de nationella kunskapskraven i årskurs 3 och 6 år 2012 samt dokumentation från tidigare år av elevernas resultat i förhållande till de nationella målen som då fanns för årskurs 3 och 5. Av rektorsintervjun framgår att rektorn hösten 2012 begärde in sammanställningar avseende elevernas

måluppfyllelse utifrån de nationella kunskapskraven i alla ämnen. Dessa resultat sammanställdes dock inte på skolnivå.

Av intervjuer framkommer att vissa kunskapsresultat diskuteras och analyseras på skolan. Exempelvis har analyser av resultaten på de nationella ämnesproven medfört förändringar av undervisningen i svenska och engelska. Vidare framkommer av intervjuer att fritidshemspersonalen varje termin genomför elevsamtal som underlag för sin verksamhetsplanering men dessa dokumenteras inte på skolnivå. Det sker heller ingen dokumentation av resultatet av fritidshemmens utvecklingsarbete. Av intervjuer framgår även att grundsärskolans personal ser ett behov av att ha tydligare mål för att bättre kunna följa upp, utvärdera och utveckla sin verksamhet.

Skolinspektionen bedömer att skolenhetens systematiska kvalitetsarbete behöver bli tydligare inriktat på att de nationella målen uppfylls. Skolinspektionen ser positivt på det arbete som pågår på Ljuraskolan för att systematisera kvalitetsarbetet men då skolenheten vid tiden för tillsynsbesöket saknar sammanställningar av kunskapsresultaten på skolnivå, fattas ett viktigt underlag för kvalitetsarbetet. Det saknas också en tydlig dokumentation av det systematiska kvalitetsarbetet på skolenhetsnivå.

Författning

4 kap. 4–6 §§ skollagen

Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar

Ledningsstruktur och organisering av utbildningen

Bedömning

Norrköpings kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Ledningsstruktur och organisering av utbildningen.

- Säkerställa att rektorn utgår från barnets bästa vid beslut om tjänstefördelning vid skolenheten.

Motivering

Enligt skollagen är det rektor som beslutar om skolenhetens inre organisation. Till beslut om den inre organisationen hör beslut om tjänstefördelning och hur personalen ska arbeta utifrån den utbildning de har. Av skollagen framgår vidare att i all utbildning och annan verksamhet som rör barn ska barnets bästa vara utgångspunkt. Endast den som har legitimation som lärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen. Fram till 1 juli 2015 finns dock övergångsbestämmelser som gör det möjligt för även en obehörig lärare att bedriva undervisning i viss omfattning.

Tillsynen visar att det finns flera lärare på Ljuraskolan som undervisar i ämnen som de inte har utbildning för. Även om det fortfarande finns ett utrymme i författningarna att använda obehöriga lärare måste, enligt Skolinspektionen, rektorn alltid beakta barnets bästa. Detta innebär att rektorn har en skyldighet att organisera utbildningen på ett sådant sätt att elevernas rätt till undervisning av behöriga lärare är den primära utgångspunkten för tjänstefördelningen på skolan. Det sätt som undervisningen är organiserad på Ljuraskolan medför att elever riskerar att under flera år av sin grundskole-

tid, i vissa ämnen undervisas av lärare som saknar behörighet att undervisa i dessa ämnen. Detta trots att det finns lärare anställda på skolan med sådan utbildning.

Skolinspektionen bedömer att rektorn inte har beslutat om skolans inre organisation och tjänstefördelning utifrån barnets bästa.

Författning

1 kap. 10 § skollagen

2 kap. 10 § skollagen

Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro

Bedömning

Norrköpings kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro.

- Säkerställa att modersmålsstöd i förskoleklass anordnas i enlighet med författningarnas krav.

Motivering

Enligt skollagen ska förskoleklassen medverka till att elever med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål. Skolans ansvar för att medverka till elevernas språkutveckling har stärkts med 2010 års skollag. Enligt förarbetena till skollagen (prop 2009/10:165) ska modersmålsstöd i förskoleklass i första hand vara en pedagogisk fråga för förskoleklassen. Det framgår bland annat att i varje förskoleklass där det finns elever med annat modersmål än svenska ska aktiviteter, arbetssätt, miljö och material anpassas till elevernas behov. Det kan till exempel handla om att tillhandahålla material och sagoböcker på elevernas modersmål. Det kan också handla om att ha musikstunder och andra typer av samlingar där fokus ligger på elevens kultur och där svenska begrepp används parallellt med begrepp på elevernas modersmål.

På Ljuraskolan finns för elever med annat modersmål än svenska modersmålsstöd i form av modersmålsundervisning att tillgå. Föräldrarna ansöker om detta men vissa föräldrar avstår från erbjudandet. Utöver detta modersmålsstöd arbetar inte skolan med att utveckla elevernas modersmål i den vardagliga verksamheten. Lärarna beskriver dock att det förekommer tillfällen i undervisningen där elevernas olika modersmål och kulturer lyfts fram. Exempelvis sker detta i samband med förskoleklassens besök på Norrköpings stadsbibliotek och i samband med FN-dagen. Men rektorn och förskolelärarna har inte diskuterat förskoleklassens uppdrag att medverka till elevernas språkutveckling både avseende modersmålet och det svenska språket.

Skolinspektionen bedömer att skolan måste utveckla sitt arbete som handlar om att medverka till att elever med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla sitt modersmål. Det är viktigt att personalen i förskoleklassen är medveten om att detta ingår i deras uppdrag och planerar och genomför sin verksamhet därefter. Personalen i förskoleklassen ska arbeta med modersmålsstöd oberoende av om föräldrarna önskar det eller ej. Mot denna bakgrund måste rektorn säkerställa att förskoleklassen medverkar till att även elevernas modersmål utvecklas.

Författning

9 kap. 10 § skollagen

Avstående från ingripande

Vid tillsynen har konstaterats brister för vilka Skolinspektionen avstår från ingripande i enlighet med 26 kap. 12 § skollagen (2010:800).

Trygghet och studiero**Bedömning**

Skolinspektionen har uppmärksammat följande brister inom bedömningsområdet Trygghet och studiero.

- Samtliga verksamheter har inte en plan mot kränkande behandling som anger vilka åtgärder som ska vidtas och hur de ska följas upp samt innehåller rutiner för personalens och rektorns anmälningsskyldighet.

Motivering

Av skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever. Vidare ska huvudmannen se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Som ett led i ett systematiskt arbete i arbetet med att förhindra kränkande behandling är en plan ett viktigt instrument och planen kan ses som en dokumentation av det arbetet som utförs och de rutiner som upprättats. Respektive skolas och fritidshemmets arbete mot kränkande behandling måste utgå från en kartläggning som visar varje enhets och verksamhets specifika behov och förutsättningar.

Av Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2012:10) framgår vidare av kommentardelen att huvudregeln är att det ska finnas en plan för varje enskild verksamhet. Om ett samlat dokument ändå upprättas måste de förhållanden som gäller elevgrupper, lokaler, personal och verksamhet och som är specifika för varje skola och för fritidshemmet avspeglas i arbetet och tydligt framgå av planen.

Av skollagen framgår att all personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling är skyldig att anmäla detta till rektor. Rektor är i sin tur skyldig att anmäla till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta åtgärder för att förhindra kränkande behandling i framtiden. Av samma allmänna råd som ovan framgår att det inte ska göras någon värdering av hur allvarlig händelsen är innan den anmäls till rektor respektive huvudmannen.

Av tillsynen vid Ljuraskolan framgår, genom bland annat intervjuer med rektor, personal och elever, att eleverna över lag är trygga på skolan och på fritidshemmet. Skolenheten genomför också olika aktiviteter för att främja likabehandling och motverka kränkande behandling, bland annat arbetar skolan med fadderklasser och har dagligen vuxenledd rastverksamhet.

På Ljuraskolan finns tre olika planer mot kränkande behandling som till stora delar motsvarar författningarnas krav. Det som saknas i samtliga tre planer är tydliga rutiner för rektorns skyldighet att anmäla uppgifter om kränkande behandling till huvudmannen. Av planen framgår att skolan följer huvudmannens rutiner men inte vilka dessa rutiner är. Av intervjuer och dokument framgår att personalen rapporterar händelser till trygghetsteamet, där bland annat kurator och rektor ingår, så snart händelsen inträffat. Av rektorsintervjun framgår att rektorn rapporterar anmälda händelser till huvudmannen varje vecka. Det är emellertid viktigt att en skola har tydliga skriftliga rutiner för både personalens och rektorns anmälningsskyldighet. Dessa rutiner bör lämpligen dokumenteras i planen mot kränkande behandling.

Skolenhetens tre planer gäller för; förskoleklass och grundskola, fritidshem samt grundsärskola inriktning träningsskola. I planen som avser grundsärskola inriktning träningsskola är fritidshemsverksamheten inte omnämnd. Fritidshemmet som riktar sig till elever mottagna i grundsärskolan inriktning träningsskola syns heller inte i den plan som gäller för fritidshem.

Mot bakgrund av att Ljuraskolan bedriver ett tydligt och systematiskt arbete för att förebygga och förhindra kränkande behandling och dessutom har tre planer mot kränkande behandling avstår Skolinspektionen från ingripande i denna del. Under detta besluts handläggningstid uppger dessutom rektorn att de tre planerna uppdaterats med en redogörelse för rutinerna avseende rektors och personalens anmälningsskyldighet. Skolinspektionen förutsätter att även den kvarstående bristen omgående blir rättad och någon redogörelse behöver därför inte lämnas.

Författning

5 kap. 3 skollagen

6 kap. 6, 8 och 10 §§ skollagen

26 kap. 12 § skollagen

I ärendets slutliga handläggning har deltagit utredarna Rut Hård af Segerstad och Sofia Lindstrand samt undervisningsråd Johan Nilsson.

På Skolinspektionens vägnar

Allan Westerdahl
Enhetschef

Anette Bergstrand
Utredare/Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla kommuner för att granska skolväsendet. Tillsyn genomförs samtidigt i de fristående skolor som finns i kommunen.

Vid tillsynen tar Skolinspektionen ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande att nå de nationella målen och bedömer om huvudmännen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten. Tillsynen fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Förutom att Skolinspektionen bedömer måluppfyllelsen inriktas tillsynen mot tre huvudområden: **Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt.**

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. För offentliga huvudmän sammanställs iakttagelser och bedömningar, som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i kommunen, i ett beslut (kommunbeslut). Kommunens förskoleverksamhet och verksamheten vid fritidshemmen redovisas i var sitt sammanfattande beslut. Fritidshem vid fristående skolor inspekteras i anslutning till tillsynen av den fristående grundskolan. Skolinspektionen ger alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

Skolinspektionens granskning avser emellertid inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolväsendet utan i vilken utsträckning huvudmannen, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i besluten grundas på de dokument som huvudman och skolor lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten. Även annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts. Skolinspektionen använder olika tillsynsmetoder vilket innebär att besöken vid skolor och verksamheter kan variera avseende såväl omfattningen som av vilka grupper som intervjuas. Vid kommunala förskolor och fritidshem grundar sig inspektionen i huvudsak på intervjuer med personal, föräldrar och ledning.

För den offentliga verksamheten kompletteras alla beslut med en muntlig återrapportering av inspektörerna till företrädare för huvudmannen.

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att det finns brister har huvudman och rektor eller förskolechef ett ansvar för att åtgärder vidtas. Med anledning av tillsynen ska huvudmannen till Skolinspektionen redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i verksamheterna inom den tid och i den ordning som anges i beslutet.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).